

CALEA MÂNTUIRII

Săptămânal editat de Centrul de Studii Teologice-Istorice și de Prognoză Pastoral-Misionară al Facultății de Teologie Ortodoxă Arad.
Redactor fondator (1935): Preot Ilarion V. Felea. Apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Timotei, Arhiepiscopul Aradului

EDITORIAL

Darul lacrimilor în inmografia Triodului și în literatura duhovnicească

Una dintre temele principale ale spiritualității Triodului, legată de pocăință ca stare a conștientizării proprii nimicirii, este *străpungerea inimii*.

Pentru Sfinții Părinți, plânsul sau întristarea după Dumnezeu se definește în principal drept durerea simțită de suflet la pierderea mântuirii sale, la izgonirea sa din starea de fericire.

Aspectele dezvoltate în inmografia Triodului, legate de pocăință, sunt *plânsul și străpungerea inimii*. Străpungerea inimii este legată de pocăință, astfel încât cele două aspecte ale vieții duhovnicești nu pot fi separate. Lacrimile pocăinței, ca expresie a străpunerii inimii, adapă sufletul pentru a-l face să înflorească toate virtuțile. Triodul descrie această stare a pocăinței, exprimată prin străpungerea inimii și prin plâns: „Ca smochinul cel neroditor, să nu mă blestemi Mântuitorule, pe mine păcătosul, ci dă-mi mie iertare adăpându-mi sufletul ani mulți cu lacrimi de căință, ca să-Ți aduc roadele faptelor milostivirii!” (*Octoihul Mare, Cântările glasului al 7-lea, Vecernia, la Doamne strigat-am, stihira 3, p. 511*).

Ca și rugăciunea, lacrimile ca expresie a străpunerii duhovnicești trebuie să fie neîncetate până în clipa în care plecăm din lumea aceasta pentru a ne întâlni cu Mirele Ceresc.

Vremea pocăinței este, în chip necesar, și vreme a străpunerii inimii, căci fără străpungerea inimii este cu neputință să ajungem cu vrednicie la Patima cea făcătoare de viață. Exemplul scripturistic cel mai grăitor de străpungere a inimii este femeia păcătoasă care a venit să-L ungă pe Hristos cu mir scump în care și-a amestecat lacrimile, ștergând picioarele Învățătorului cu părul capului ei. Tot așa, recunoscându-și păcatul și mărturisindu-l înaintea lui Hristos, fiecare penitent se întoarce în sine și cere spre iertarea pe care a primit-o aceasta. Dă mărturie în acest sens textul inmografic din Triod: „Alabastru cu lacrimi turnând pe capul Tău, Mântuitorule, ca niște mir, strig ca păcătoasa care cerea milă; rugăciune aduc și cer să iau iertare” (*Triodul, Canonul cel Mare, Cântarea a 8-a, tropar 17, p. 428*).

Despre curgerea lacrimilor, Sfântul Grigorie Palama arată următoarele: „Așa cum orice păcat pe care îl săvârșește omul este în afară de trup... tot așa și orice faptă bună pe care o face omul este în afară de trup, pe când acela care plânge își curăță trupul și sufletul său; căci venind de sus lacrimile spală și sfințesc tot trupul” (citată la Makarios Simonopetritul, *Triodul explicat, p. 77*). Pentru Sfântul Isaac Sirul, lacrimile sunt „hotarul dintre trupesc și duhovnicesc” (Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul 85*).

Pentru a ne curăți de înținăciunea păcatului, trebuie să ne cufundăm în baia lacrimilor. Analogia între apa scaldătorii baptismale și apa lacrimilor s-a impus întotdeauna autorilor duhovnicești. Triodul leagă și el tema lacrimilor de baia „celui de-al doilea Botez”: „Cu lut mi-am amestecat gândul, eu ticălosul. Spală-mă, Stăpâne, în baia lacrimilor mele, mă rog Ție, albă ca zăpada făcând haina trupului meu!” (*Triodul, Canonul cel Mare, Cântarea 5, tropar 14, p. 419*). Străpungerea, ca și căința, este cu adevărat un al doilea Botez, un „Botez al lacrimilor”, cum îl numeau Părinții, indispensabil mântuirii. În acest sens, Sfântul Ioan Scărarul arată următoarele: „Deși cuvântul e îndrăzneț, izvorul lacrimilor după botez e mai mare decât botezul. Deoarece acela ne curățește de păcatele noastre de mai înainte. Iar acesta, de cele de după aceea” (Sfântul Ioan Scărarul, *Scara, 7, 8, în „Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii”, vol. 9, p. 165*).

Pentru Sfântul Simeon Noul Teolog, numai în lacrimi dobândim efectiv pe Duhul Sfânt și luminarea ultimă.

Astfel, lacrimile și suspinele unei inimi înfrântă unite cu smerenia ne fac să ajungem, ca și vameșul, la milostivirea lui Dumnezeu. Triodul arată în sensul acesta: „Ca vameșul suspin și cu tânguiri neîncetate mă apropiu eu, Doamne, acum de milostivirea Ta; miluiește-mă și pe mine, cel ce îmi petrec acum viața întru smerenie!” (*Triod, Duminica Vameșului și a Fariseului, Utrenia, Canoanele, Cântarea 1, la Slavă... , p. 8*).

Continuare în pagina 3

Pr. Lucian FARCAȘIU

PREDICA

Ortodoxia viață în duh și adevăr Predică la Duminica întâi din Post, a Ortodoxiei

„În vremea aceea Iisus voia să plece în Galilea și a găsit pe Filip. Și i-a zis Iisus: Urmează-Mi. Iar Filip era din Betsaida, din cetatea lui Andrei și a lui Petru. Filip a găsit pe Natanael și i-a zis: Am aflat pe Acela despre Care au scris Moise în Lege și prorocii, pe Iisus, fiul lui Iosif din Nazaret. Și i-a zis Natanael: Din Nazaret poate fi ceva bun? Filip i-a zis: Vino și vezi. Iisus a văzut pe Natanael venind către El și a zis despre el: Iată, cu adevărat, israelit în care nu este viclesug. Natanael I-a zis: De unde mă cunoști? A răspuns Iisus și i-a zis: Mai înainte de a te chema Filip, te-am văzut când erai sub smochin. Răspunsu-I-a Natanael: Rabi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Tu ești regele lui Israel. Răspuns-a Iisus și i-a zis: Pentru că ți-am spus că te-am văzut sub smochin, crezi? Mai mari decât acestea vei vedea. Și i-a zis: Adevărat, adevărat zic vouă, de acum veți vedea cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și coborându-se peste Fiul Omului.” (Ioan 1, 43-51)

Duminica aceasta este ziua de prăznuire a credinței ortodoxe, zi în care ne manifestăm bucuria de a ne împărtăși din puterile de lumină și de adevăr ale Ortodoxiei. Aceasta pentru că Biserica, a hotărât ca prima Duminică din Postul Mare să poarte numele de Duminica Ortodoxiei, întru pomenirea uneia dintre cele mai strălucite biruințe pe care a reperat-o creștinătatea asupra adversarilor ei.

Pentru a înțelege mai bine sensul acestui praznic, trebuie să menționăm că aproape tot veacul al VIII-lea a fost tulburat de o luptă necruțătoare pe care au purtat-o împotriva icoanelor și a celor ce le venerau, doi împărați din Bizanț, adică din Constantinopol: Leon III Isaurul și fiul său, Constantin V. Lupta împotriva icoanelor este cunoscută în istorie sub numele grecesc de *iconoclastm*. În perioada zisă „iconoclastă” s-au folosit cele mai brutale mijloace pentru înlăturarea icoanelor din biserici sau din casele credincioșilor, s-au înregistrat mii de jertfe omenești: ierarhi, călugări, preoți sau credincioși de toate vârstele au fost uciși sau exilați.

Frământările s-au potolit abia în toamna anului 787, când împărăteasa Irina, care conducea Imperiul bizantin în numele fiului ei minor, Constantin VI, în înțelegere cu patriarhul Tarasie, a convocat cel de-al șaptelea și ulti-

mul Sinod ecumenic, în orașul Niceea. Aceștia, pe baza învățăturilor Sfântului Ioan Damaschinul, au adoptat o hotărâre dogmatică care menționa că: „Cinstirea nu se adresează materiei icoanei și astfel nu este idolatrie. În consecință, este bineplăcută cinstirea icoanelor Sfinților, ale Maicii Domnului, ale Sfinților îngeri, ca și a Sfințelor Moaște și a Sfintei Cruci”.

Pacea s-a restabilit în Biserică, abia în anul 843, când după domnia altor doi împărați iconoclaști: Leon V Armeanul și Teofil, Teodora - soția celui din urmă, care conducea imperiul în numele fiului lor minor, l-a așezat în scaunul patriarhal pe Metodie, care suferise mult sub soțul ei. Noul patriarh a convocat un sinod local la Constantinopol, la care au luat parte numeroși episcopi, egumeni și preoți, care au restabilit pentru totdeauna cultul icoanelor și au rostit anatema asupra tuturor iconoclaștilor. Tot atunci, sinodali au alcătuit un text special de anatematizare a tuturor ereticilor începând cu Simon Magul, Arie, Macedonie, Nestorie, Eutihie și alțieretici, până la patriarhii iconoclaști. Și pentru că această hotărâre s-a luat în ajunul primei Duminici din Postul Paștilor din anul 843, aceasta a fost numită „Duminica Ortodoxiei”, ea fiind prăznuită până astăzi.

Continuare în pagina 2

Pr. Gabriel Valeriu BASA

Din sumar

► Pe calea postului către Înviere
pagina 3, † Emilian Crișanul

► Știri
pagina 4

Ortodoxia viață în duh și adevăr

Urmare din pagina 1

Ortodoxia este și exprimă adevărul, cuprins în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție, expus pe scurt în Simbolul de credință, în care mărturisim adevărul despre Dumnezeu cel unic în ființă și întreit în persoană. Ortodoxia a păstrat întreg adevărul credinței creștine, așa cum a fost descoperit de Mântuitorul și s-a propovăduit apoi de Sfinții Apostoli, iar după ei de Sfinții Părinți, fără adăugarea vreunor învățături noi și fără să se înlăture nimic din ceea ce au primit, adevăr mărturisit și prin sângele atâtor mucenici și mărturisitori ai lui Hristos din primele veacuri creștine.

Ortodoxia este viață în duh și adevăr. Ea este prezența vie și permanentă a lui Iisus Hristos în lume, prin care cerul s-a pogorât pe pământ, spre a ridica pământul și pe om la cer, iar Dumnezeu s-a făcut om, spre a îndumnezei pe om. Ortodoxia este viață, pentru că reprezintă unitatea de credință, de tradiție și de simțire creștină în decursul veacurilor. Deși este alcătuită din mai multe Biserici ortodoxe naționale sau autocefale, totuși, ea s-a străduit în permanență să păstreze „unitatea duhului în legătura păcii” (Efeseni 4, 3), formând o „unitate în diversitate”. Aceasta propovăduiește egalitatea tuturor oamenilor în fața lui Dumnezeu, indiferent de neam, de stare socială și chiar de convingeri religioase lucrând pentru unitatea tuturor creștinilor, ca prin aceasta să se ajungă la realizarea dorinței Mântuitorului, „ca toți să fie una” (Ioan 7, 21). În cadrul ei se practică cel mai frumos și înălțător cult, înțeles de orice credincios, în care toate slujbele se fac în limba fiecărui popor. Se spune că măreția slujbelor ortodoxe a impresionat atât de mult pe trimișii rușilor de la Kiev, care au asistat la Liturghie în monumentală catedrală Sfânta Sofia din Constantinopol - în urmă cu peste o mie de ani, încât au declarat că n-au știut unde se găesc, în cer sau pe pământ.

Poporul nostru păstrează cu sfințenie dreapta credință a Răsăritului, așa cum a fost propovăduită de Sfântul Apostol Andrei, cum a fost fixată în scris la Sinoadele ecumenice - la care au participat și ierarhi daco-romani - și în lucrările Sfinților Părinți - unii daco-romani, încă din epoca formării noastre ca neam, căci este lucru știut că poporul român s-a născut creștin. Strămoșii noștri au apărut cu prețul vieții lor, această credință, care le-a fost întotdeauna scut și apărare. Pentru noi, românii, Ortodoxia reprezintă șirul neîntrerupt de preoți și credincioși din satele noastre, care au păstrat nestinsă candela credinței strămoșești de aproape două mii de ani. Reprezintă șirul tot atât de lung de călugări și călugărițe din mănăstirile sau din schiturile de lemn, care au păstrat și au transmis, din neam în neam, tot tezaurul teologiei ortodoxe, păstrat în manuscrise și cărți copiate sau tipărite de ei, ori au îndrumat duhovnicește pe atâția credincioși care au căutat la ei cuvânt de mângâiere și de creștere în viața duhovnicească.

În plus, ortodoxia noastră cuprinde minunatele colinde care vestesc Nașterea cea după trup a Mântuitorului, toate datinile și obiceiurile păstrate din moși-strămoși la botezuri, cununii și înmormântări, la Crăciun, la Paști, la Rusalii ori la alte praznice creștinești; toate troițele de la răsucruce de drumuri, crucile de lemn din cimitirul satului în care ne-am născut și în care odihnesc întru nădejdea învierii atâția înaintași ai noștri; sunetul duios de toacă și de clopot care i-a chemat și pe cei dinaintea noastră, dar ne cheamă și pe noi cei de azi, la sfintele slujbe. Prin urmare, pentru noi românii Ortodoxia nu este altceva decât credința moșilor și a strămoșilor noștri, este trecutul de luptă și de jertfă al poporului însuși.

Însuflețiți de duhul Ortodoxiei românești, care a călăuzit și a luminat pe înaintașii noștri, avem o sfântă datorie față de ei și față de Dumnezeu și anume să rămânem statornici în credința ortodoxă strămoșească, căci, după cuvântul Sfântului Pavel, cei dinaintea noastră „prin credință au biruit împărății, au făcut dreptate, au dobândit făgăduințele, au astupat gurile leilor, au stins puterea focului, au scăpat de ascuțișul sabiei, s-au întărit din propria lor slăbiciune...” (Evrei 11, 33-34).

Aducându-ne aminte de biruința drepte credințe asupra iconoclaștilor, se cuvine să cinstim această zi printr-o credință dreaptă și sinceră. Să ne mărturisim bucuria de a ne fi născut și de a rămâne ortodocși, bucuria de a fi părtași la darurile bogate ale lui Iisus Hristos, revărsate peste noi toți. Să ne arătăm vrednici urmași ai înaintașilor noștri, care au păstrat curată credința ortodoxă, urmând totodată și îndemnul Sfântului Apostol Pavel care zice: „Stați neclintiți și țineți predaniile pe care le-ați învățat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră” (II Tesaloniceni 2, 15).

Să cinstim această Duminică, rugându-ne lui Dumnezeu pentru progresul Ortodoxiei, pentru unirea tuturor Bisericilor, pentru buna înțelegere între oameni și pentru pacea lumii, pentru că numai în acest fel va fi posibil să trăim bucuria de a ajunge cu sufletul împăcat în veșnica împărăție a lui Dumnezeu. Amin.

RECENZIE

Dogmatică și dogmatişti

Pr. Prof. Univ. Dr. Cristinel Ioja, DOGMATICĂ ȘI DOGMATIȘTI. Prolegomena privind aprofundarea Teologiei Dogmatice Ortodoxe în România în a doua jumătate a secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea, Ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Doxologia, Iași, 2017, ISBN: 978-606-666-654-1, 670 p.

Prestigioasa editură ieșeană Doxologia, în a doua parte a anului 2017, a scos de sub tipar o valoroasă carte, care deși aflată la a doua ediție, reprezintă un eveniment editorial în spațiul teologic românesc. Apărută în colecția „Epistime”, cu nr. 27, volumul însumează 670 de pagini, în condiții grafice deosebite, forma exterioară dezvăluind conținutul, iar ambele oferind volumului statutul de veritabil tratat teologic. Autorul acestui tratat, Pr. Prof. Univ. Dr. Cristinel Ioja, este titularul catedrei de Teologie Dogmatică și Apologetică ortodoxă din cadrul Facultății de Teologie „Iarion V. Felea” din Arad, nume de altfel binecunoscut și consacrat în teologia românească dar și în latura dogmatică a teologiei ortodoxe din afara țării. Importanța și noutatea acestui tratat rezidă din tematica abordată, inedită în teologia românească și în cea panortodoxă, dar mai ales din anvergura și profunzimea tematicii, precum și din organizarea și sistematizarea întregului conținut.

Metoda de lucru oferă originalitate prezentei lucrări, putând fi privită atât istoric cât și teologic. Acesta, deoarece, autorul tratează gândirea dogmatică a teologilor români din perspectivă fenomenologică interpretând în contextul teologic și social al epocii, operele și gândirea dogmatico-teologică ale acestora. Perioada de timp nu este una foarte extinsă - a doua jumătate a sec. XX și începutul sec. XXI - însă extrem de condensată, cu mari realizări și afirmări în domeniul Teologiei Dogmatice românești. O simplă parcurgere a cuprinsului cărții oferă o imagine exhaustivă a gândirii și evoluției Teologiei Dogmatice românești, o atentă și minuțioasă radiografiere a acesteia, dar și o pertinentă și academică analiză a teologilor dogmatişti români, a operei lor și a viziunii teologice a acestora.

Impresionanta bibliografie folosită de autor certifică valoarea teologică și istorică a tratatului, faptul că prezentul volum este rodul unei laborioase, extinse și îndelungate cercetări. De fapt, autorul parcurge tot materialul tipărit referitor la tema abordată, operele teologilor dogmatişti, studii, articole, recenzii, comentarii, tot ce s-a scris și publicat din anii '50 încoace referitor la teologia dogmatică. O astfel de anvergură impune tratatului de față o necesitate a prezenței lui în

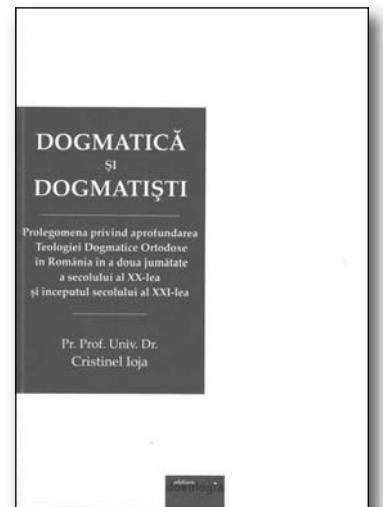
studiului teologiei românești, precum și în afara granițelor teologiei românești, în ortodoxia ecumenică, dar și în mediile apusene, catolice și protestante.

Cum era și firesc, tratatul se deschide printr-un capitol consacrat mișcării neopatrlistice din a doua jumătate a sec. XX, în special a receptării acestei mișcări în Teologia Dogmatică ortodoxă greacă, rusă, sârbă și bulgară. Fiecărei națiuni ortodoxe i se prezintă cadrul general, istoric și teologic, precum și reprezentanții de seamă. Acest capitol oferă o viziune de ansamblu pentru a putea fi integrată și Teologia Dogmatică Ortodoxă română.

Capitolul II prezintă cadrul general al Teologiei Dogmatice românești, mai concret, obiectivele teologice-misionare, provocările oferite de noul context istoric și social, proiectele, perspectivele și direcțiile acesteia, ajungând la zi prin prezentarea primului Colocviu de Teologie Dogmatică ortodoxă din România, precum și disputa în jurul *Manualului de Dogmatică*. Același capitol prezintă marea realizare a Teologiei Dogmatice românești și anume primul Simpozion Internațional de Teologie Dogmatică cu participare panortodoxă, precum și înființarea Asociației Internaționale a Dogmatiştilor Ortodocși.

Capitolul III, cel mai extins ca și conținut și care de fapt reprezintă esența tratatului, supune analizei istorice și teologice, în ordine cronologică, dogmatişti ortodocși români din a doua jumătate a sec. XX și începutul sec. XXI, tratând nu mai puțin de 28 de teologi români cu contribuții din cele mai variate în domeniul Teologiei Dogmatice. Primul care deschide listă este părintele Dumitru Stăniloae, înnoitorul Teologiei românești. Alte nume de rezonanță urmează în abordarea dinamicului și ingeniosului autor, precum: Nicolae Chițescu, Isidor Todoran, Petru Rezuș, Ioan Bria, Dumitru Popescu, Dumitru Radu, marii profesori de Teologie Dogmatică din a doua jumătate a sec. XX, binecunoscuți și consacrați în spațiul teologiei românești și panortodoxe, ba chiar și în mediile ecumenice apusene. Urmează pleiada profesorilor și teologilor din ultimele decade ale sec. XX și prima decadă a sec. XXI, precum: Ioan Ică sen., Ilie Moldovan, Ștefan Sandu, George Remete, Valer Bel, Ștefan Buchiu, Ioan Tulcan, Sterea Tache, Vasile Citirigă, Dumitru Megheșan. Nu lipsește nici eruditul teolog și profesor Ioan I. Ică jr., dar nici figuri de ierarhi teologi precum IPS Irineu Popa, Mitropolitul Olteniei. O deosebită atenție este acordată de către autor PF Părinte Daniel Ciobotea, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, teolog de mare anvergură, cu o considerabilă operă teologică, misionară, ecumenică și apologetică. Șirul noilor profesori de teologie și dogmatişti vine să încheie tratatul de față, cum ar fi: Ioan Stoica, Vasile Cristescu, Nicolae Moșoiu, Adrian Lemeni, Doru Costache, Cornel Toma.

De remarcat că fiecare teolog și dogmatist abordat urmează un cadru standard, în care se prezintă

cadrul general al abordărilor teologice, precum și coordonatele fundamentale ale operei teologice. Dar cadrul acesta standard, formal oarecum, este depășit prin prezentarea particularităților operei teologice a fiecărui dogmatist în parte. Se evidențiază clar liniile directoare ale gândirii teologice a fiecărui dogmatist și totodată aspectele esențiale și novatoare ale teologiei lor. Această abordare descoperă remarcabila forță sintetizatoare a părintelui profesor, ceea ce și oferă acestui tratat statutul de sinteză dogmatică a teologiei românești. Fiecare prezentarea a teologilor dogmatişti se încheie cu o aducere în actualitate a operei și gândirii lor teologice, printr-un subcapitol care tratează receptarea operei teologice. Din nou, element de unicitate și noutate a acestui tratat, ceea ce-i oferă un plus de valoare.

Prezentarea și desfășurarea întregului conținut este redactată în duhul înnoitor și duhovnicesc al teologiei, în unitatea eclezial-sacramentală dintre dogmă-cult-spiritualitate, un amplu proces de redescoperire și valorificare a izvoarelor biblice și patristice și a literaturii de specialitate. Cartea surprinde frământările și devenirile teologiei românești din a doua jumătatea a veacului trecut și primele decade ale mileniului al treilea, văzute prin prisma marilor frământări ale istoriei, culturii și societății umane moderne și post-moderne, în întreaga lor dinamică, fiind și un răspuns indirect la provocările și situația lumii de azi.

Modul abordării unei astfel de tematici, deschide noi perspective în teologia românească și panortodoxă, demne de urmat la toate disciplinele Teologiei, o astfel de sinteză și viziune fiind mai mult decât salutară și necesară în recuperarea și redescoperirea Teologiei în general și a celei românești, în special. Mai mult, cartea deschide Teologia românească spre Teologia panortodoxă și spre mediile apusene catolice și protestante, care cunosc atât de puțin specificul Teologiei românești. Modul sintetic și sistematic asumat de autor oferă tratatului de față acest caracter de „carte de vizită” a Teologiei românești, cu precădere a celei dogmatice, care în fond, constituie esența mărturisirii de credință.

Cu nimic mai prejos decât celebrele tratate de istorie a dogmelor din spațiul apusean, dar și din spațiul ortodox, cu precădere cel grecesc, tratatul prezentat poate fi caracterizat astfel: original, inedit, riguros, științific și academic, toate aceste caracteristici fiind asumate de către autor în mod eclezial integrator.

Protos. Nicolae M. TANG

PE CALEA POSTULUI CĂTRE ÎNVIERE - Cuvânt de învățătură la începutul Postului Mare - †Emilian Crișanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului

A sosit vremea Postului Mare, numit în iconografia Bisericii Ortodoxe, „Calea mântuirii”, „Ușile pocăinței”, „Maica curăției” și alte denumiri ce subliniază importanța efortului fizic și sufleteș pe drumul către Înviere și viața veșnică din Împărăția lui Dumnezeu. Totodată, Biserica prin Postul Mare cu tot bogăția lui tradițională, ne oferă mijloacele pentru disciplinarea vieții și punerea într-o rânduială creștină, precum și întărirea puterilor noastre duhovnicești în lupta cu răul din noi și puterile întunericului.

Începutul Postului Mare ne prilejuiește participarea la Sfintele Slujbe cu o rânduială specială și specifică primei săptămâni de nevoiță sufletească și trupească, numită și Săptămâna Mare, datorită intensității în rugăciune și a postului aspru.

În primele patru zile, în cadrul slujbei Pavecerniței Mari se citește *Canonul cel Mare* al Sfântului Andrei Criteanul, un imn liturgic ce cuprinde peste 250 de stihuri, rânduie în 9 cântări. Acest *Canon* va fi citit integral, joi la utrenie, în săptămâna a V-a din Postul Mare.

Având vedere faptul că ne rugăm lui Dumnezeu prin intermediul conținutului *Canonului*, vă voi spune câteva cuvinte despre autorul acestuia.

Sfântul Andrei Criteanul, cel care a compus acest imn, s-a născut în jurul anului 660 d. Hr. la Damasc, în Siria, din părinți creștini, într-o regiune stăpânită atunci de musulmani.

În pelerinajul vieții lui, ajunge la Mănăstirea Sfântul Sava, unde se formează duhovnicește și apoi la Ierusalim, unde devine monah în obștea „Frăția Sfântului Mormânt”.

Datorită educației creștine din familie și a pregătirii ulterioare, Sfântul Andrei a fost rânduit în slujirea de secretar al Patriarhului din Ierusalim. În aceasta calitate este delegat de către Patriarhul Ierusalimului să meargă la Constantinopol, unde călătorește în jurul anului 685 pentru a semna actele Sinodu-

lui al VI-lea Ecumenic, ce s-a ținut în anul 681.

Sfântul Andrei rămâne la Constantinopol unde ajută Biserica în activitățile ei social-filantropice, pentru ca apoi să fie rânduit în slujirea de Episcop al Gortyniei, în Creta. De aici și supranumele de „Criteanul” sau „Cretanul”.

Slujirea episcopală l-a determinat pe Sfântul Andrei Criteanul să întreprindă o mulțime de acțiuni și să realizeze numeroase lucrări bisericesti, necesare în regiunea păstorită: construirea de biserici; înființarea de mănăstiri; catehizarea necreștinilor, educarea creștină a celor din Biserica și slujirea social-filantropică a oamenilor săraci și bolnavi.

Sfântul Andrei Criteanul este unul dintre părinții iconografi, care a alcătuit multe cântări și canoane de rugăciuni, unele dintre ele fiind incluse în cultul Bisericii Ortodoxe.

Slujba Pavecerniței Mari prin rugăciunile, psalmii și cântările ce le-am ascultat, ne asigură că pe calea vieții, a postului și a nevoițelor duhovnicești, nu suntem singuri, „Căci cu noi este Dumnezeu”.

El ne dă putere pentru a spori în postire, fapte bune, gânduri curate și a dobândi harul sfințitor al Sfântului Duh, așa după cum ne rugăm: „Doamne al puterilor fii cu noi, că pe altul afară de Tine, ajutor întru necazuri nu avem. Doamne al puterilor, miluiește-ne pe noi”.

Călăuziți de credință și nădejde, apelăm la mila și dragostea lui Dumnezeu prin imnul - rugăciune alcătuit de Sfântul Andrei Criteanul, numit și *Canonul cel Mare* din cauza lungimii lui și a rugăciunilor profunde de pocăință.

Am observat cu toții cât de bogat și expresiv în exemple istorice este și ce îndemnuri la pocăință ne adresează.

Încât, *Canonul* Sfântului Andrei reprezintă deodată o meditație biblică privind Vechiul și Noul Testament, o rugăciune de pocăință și un dialog intim al creștinului cu propria sa conștiință.

Canonul în desfășurarea lui

este ritmat de rugăciunea cântată: „Miluiește-mă Dumnezeule, miluiește-mă!”, inspirându-se din rugăciunea vameșului (cf. Luca 18, 9-14) și a femeii cananeiană (cf. Matei 15, 22-28) din Evanghelie.

Începând de la Adam și Eva nu sunt prezentate modele pozitive și exemple negative de cădere și ridicare din păcat, mărturii ce atestă faptul că firea umană este ușor influențabilă, apoi consecințele păcatelor și puterea pocăinței, adică a venirii în fire. De fapt aceste categorii de persoane reprezintă ascultarea și neascultarea față de Dumnezeu.

Sunt pomeniți Adam și Eva, Cain, Sara, Ambesalom, Ahab, Izabela, Ofni și Finees, Roboam, Ieroboam, Iuda și alții care au greșit și nu s-au pocăit, Sfântul Andrei învățându-ne că pe aceștia să nu-i urmărim în faptele lor rele.

În același timp sunt prezentate persoanele care au greșit în fața lui Dumnezeu, Abel, Avraam, Sarra, Moise, Lot, Iosua, Navi, Samson, Ghedeon, Solomon, David, Petru și alții, dar prin pocăință și părere de rău au fost iertați.

Totodată ni se dă exemplu de răbdare în suferință a lui Iosif fiul lui Iacov, care prefigurează pătimirea Mântuitorului Iisus Hristos, precum și răbdarea stăruitoare și lipsa de cărtire a dreptului Iov.

Așadar aceste modele de pocăință trebuie să le urmărim în cursul vieții noastre creștinești.

Trebuie ca fiecare dintre noi să conștientizeze propria stare sufletească, gravitatea și povara

păcatelor, pentru a ști de unde ne aflăm și „de unde voi începe a plânge faptele vieții mele celei ticăloase? Ce începere voi pune Hristoase, acestei tânguirii de acum...?”

Să invocăm cu toți mila lui Dumnezeu prin rugăciunea și smerenia vameșului: „Miluiește-mă, Dumnezeule, miluiește-mă”, dar și implorarea iertării a Fiului risipitor, „Tată, am greșit la Cer și înaintea Ta”, pentru a redobândi împăcarea cu Dumnezeu și semenii, precum și pacea sufletească, atât de necesare unui creștin.

Având ca suport duhovnicesc postul și rugăciune, să înțelegem că pocăința reface legătura și comuniunea cu Dumnezeu, așa după cum păcatul ne desparte de Dumnezeu.

Roadele pocăinței le vedem în Taina Spovedaniei, când primim iertarea păcatelor și posibilitatea împărtășirii cu Sfintele Euharistie ca pregătire pentru Înviere.

Transformarea noastră în bine este posibilă, oricât de păcătoși am fi. Și de acest lucru ne încredințăm Sfânta noastră Biserică, care arată cum omul păcătos poate să fie transfigurat datorită pocăinței, precum Maria Egipteanca, tâlharul de pe Cruce, Sfântul Petru și alții.

Cu gândul la moarte după cum ne învață Sfântul Cuvios Antonie cel Mare și având în fața ochilor duhovnicești *Judecata de Apoi*, să începem drumul către Înviere cea de Obște pentru a ne bucura de biruința luptei cu păcatul și ispitele și unirea cu Hristos Domnul.

Perioada Postului ne ajută în lupta de eliberare de sub jugul păcatului, de starea egoistă și de încălcarea voinței lui Dumnezeu.

Răbdarea, pocăința și smerenia ne fac să înțelegem că depindem de mila lui Dumnezeu, încât în această perioadă intensificăm rugăciunea ca pe o strigare a conștiinței: „Miluiește-mă, Dumnezeule, miluiește-mă”.

Această rugăciune poate deveni o respirație a sufletului nostru, care alături de metanii și închinăciuni contribuie la însănătoșirea ființei

noastre, la recuperarea și restaurarea sufletească și trupească.

Astfel, dreptmăritori creștini începem calea Postului Mare, conștientizând în ce stare ne aflăm și faptul că trebuie să punem început bun, așa după cum ne-am rugat:

„Deșteaptă-te, o, sufletul meu!

Ia seama faptelor tale pe care le-ai făcut și adu-le la vedere;

Varsă picături de lacrimi,

Spune cu îndrăzneală faptele tale și cugetele tale lui Hristos și te îndreptează”.

Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul reprezintă pentru noi un îndemn la pocăință, la spovedanie, la iertare și înnoire sufletească în vederea împlinirii programului duhovnicesc de la Botez, adică moartea și învierea împreună cu Fiul lui Dumnezeu.

Înțelegem cu Sfântul Apostol Pavel care spune: „Omul cel din afară se trece, cel dinlăuntru însă se înnoiește din zi în zi” (II Corinteni 4,16), că viața pe pământ este trecătoare, dar în același timp este necesară ca perioada a lucrării pentru dobândirea vieții veșnice.

Observăm în jurul nostru că oamenii se preocupă intens pentru confortul vieții pământești, într-un egoism și o indiferență exagerată față de ceilalți. Să nu cădem în aceleași capcane ale împovărării și nimicirii sufletești, pentru că „viața este mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea” (Luca 12, 23), ne învață Mântuitorul Iisus Hristos.

De aceea practicând postul, rugăciunea și spovedania să devenim creștini liberi de orice constrângere lumească și materială, încât altruismul, dragostea și iertarea să cucerească inimile noastre în care să încapă doar Dumnezeu.

Mântuitorul Iisus Hristos care a postit patruzeci de zile și nopți să ne învrednicească și pe noi să postim cu toată ființa și credința pentru a primi lumina Învierii pregătiți și vrednici de răsplătă, spre slava Preasfintei Treimi și mântuirea noastră.

Darul lacrimilor în iconografia Triodului și în literatura duhovnicească

Urmare din pagina 1

Ca și pocăința, străpungerea inimii este o înviere duhovnicească, un Paști tainic care ne face „să trecem de la pământ la cer” (*Penticostar*, *Canonul Învierii*, Cântarea 1, *Irmos*, p. 16). „Dumnezeiasca lumină a străpungerii” care strălucește din fața scaldată de lacrimi a nevoitorului în vremea Postului Mare este, așadar, o anticipare a luminii și a bucuriei pe care o va cunoaște când va prăznui, împreună cu îngerii și cu sfinții, Paștile veșniciei.

În principal, de la Sfântul Isaac Sirul, autorii duhovnicești disting două trepte în străpungerea inimii:

„Între lacrimi unele sunt arzătoare, iar altele care îngrașă. Toate lacrimile care vin din căință și mâhnirea inimii și care curg din pricina păcatelor, uscă trupul și-l ard (...). La aceste lacrimi ajunge în chip necesar orice om și prin ele i se deschide o ușă spre cea de-a doua treaptă care este mult mai aleasă” (Ma-

karios Simonopetrul, *Triodul explicat*, p. 79).

Lacrimile celei de-a doua trepte, lacrimile duhovnicești sunt de fapt lacrimile iubirii și ale bucuriei ele nu mai depind de eforturile omului, fiind provocate de Dumnezeu, fără osteneală și în mod neașteptat. Aceste lacrimi „duhovnicești” sau luminoase însoțesc treapta superioară a smereniei sau „smereniadumnezeiască” și încununează viața duhovnicească (Sfântul Ioan Scărarul, *Scara* 7, 28).

„Darul lacrimilor” apare ca o tematică foarte pregnantă în Triod. Noțiunea „darul lacrimilor” a putut fi aplicată și străpungerii văzute ca efect al harului dumnezeiesc în cei aflați pe prima treaptă a plânsului.

Triodul socotește plânsul drept un dar dumnezeiesc pe care numai Hristos îl poate dăru. De aceea, lacrimile umilinței sunt cerute tocmai de la Hristos. Imnele Triodului invocă în acest

sens: „Cu izvoarele milostivirii Tale, Îndurate, curățește-mi inima mea cea întinată de mușcarea păcatului; și mă învrednicește, Hristoase Iisuse, a izvorî râuri de umilință” (*Triodul*, Săptămâna a cincea din Postul Mare, Vineri, Utrenia, *Canonul I*, Cântarea a 8-a, tropar 3, p. 439).

Ca și orice altă virtute, plânsul rezultă dintr-un proces al împreună-lucrării: dumnezeiești și omenești. Darul străpungerii nu este astfel acordat decât pe măsura liberei colaborări a omului prin ostenețele ascetice ale Postului Mare cu lucrarea dumnezeiască, cu planul mântuitor al lui Dumnezeu în ceea ce ne privește.

În vreme ce lacrimile izvorăsc din pocăință, anumite imne din Triod îl îndeamnă pe credincios să-L roage pe Hristos să-i dea mai întâi harul străpungerii, ca să se poată căi și pregăti cu vrednicie pentru luminarea pascală: „Izvorule al milostivirii, dă-mi acum

umilință și suspinuri, ca să plâng noianul cel fără de margini al răutăților mele!” (*Triodul*, Săptămâna întâia a Postului Mare, Joi, Utrenia, *Canonul I*, Cântarea a 9-a, tropar 2, p. 168).

Pe toate treptele sale, străpungerea inimii se dovedește inseparabilă de bucuria ce va să vină, căci însoțind cu lacrimi calea Postului Mare, credinciosul va ajunge și la bucuria Paștilor. Trăind toate zilele Postului Mare în această stare de „dureoasă bucurie”, el va destrăma haina de doliu a naturii umane căzute pentru a îmbrăca veșmântul dumnezeiesc al „adevărăților creștini” și a parcurge întreg Postul Mare ca pe un Paști neîntrerupt, după cum spune Sfântul Ioan Scărarul: „Cel ce înaintează spre Dumnezeu într-o străpungere neîncetată, nu încetează să prăznuiască fiecare zi ca pe o sărbătoare” (Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*, 7, 38, în „Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii”, vol. 9, p. 172).

ȘTIRI

Slujire arhierescă și binecuvântare de lucrări în Parohia Odvoș

În Duminica Izgonirii lui Adam din Rai, 18 februarie 2018, Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului a efectuat o vizită chiriarhală pe Valea Mureșului, în Parohia Odvoș, Protopopiatul Lipova. Cu acest prilej, Chiriarhul arădean a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă în biserica parohială cu hramul „Buna Vestire”, înconjurat de un sobor de slujitori, în prezența oficialităților județene și locale și a numeroși credincioși. Din sobor au făcut parte Pr. Mircea Șirian, secretar al Protopopiatului Lipova, Pr. Gheorghe Cora, din Parohia Milova, Pr. paroh Cosmin Corăci și Arhid. Tiberiu Ardelean, inspector eparhial.

La momentul rânduit, Înaltpreasfinția Sa a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură despre „Vremea postului spre ziua Învierii”, în care a făcut referire la citirile scripturistice ale duminicii (Rom. 13-14; Matei 6), cu îndemnul la stăruința în săvârșirea binelui în curgerea Postului Sfințelor Paști, prin trezirea conștiinței și cugetarea la mijloacele de înălțare sufletească.

În cadrul acestei slujiri, Înaltpreasfințitul Părinte Timotei a săvârșit slujba de sfințire a lucrărilor interioare efectuate la lăcașul de cult și de renovare la casa parohială.

La finalul Sfintei Liturghii, Preotul Cosmin Corăci, pentru frumoasa lucrare administrativ pastorală desfășurată în parohie și în semn de apreciere din partea Chiriarhului, a fost hirotesit întru iconom.

Părintele paroh a mulțumit Înaltpreasfințitului Părinte Timotei pentru slujire și pentru distincția oferită, și în mod special pentru binecuvântarea părintească oferită parohienilor la începutul Postului cel Mare, precum și tuturor oficialităților și credincioșilor prezenți la această sărbătoare a parohiei.

Duminica Izgonirii lui Adam din Rai, în Parohia Sânleani

În Duminica Izgonirii lui Adam din Rai, preotul și credincioșii din Parohia Sânleani, Com. Livada, Protopopiatul Arad, au trăit clipe de aleasă bucurie duhovnicească. În mijlocul acestora s-a aflat Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Aradului. Ierarhul a săvârșit Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie în biserica parohială cu hramul „Pogorârea Sfântului Duh”, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în prezența oficialităților locale în frunte cu domnul Iosif Bimbo, primarul localității Livada și a numeroșilor credincioși. Din sobor au făcut parte: Pr. Teodor Pavel de la Catedrala Veche din Arad, Pr. Teodor Faur de la Parohia Aradul Nou, Pr. paroh Florea Gomboș, Arhid. Mircea Proteasa și Arhid. Gheorghe Lehaci.

În omilia sa, Preasfințitul Părinte Emilian a spus că

„împăcarea cu oamenii și Dumnezeu, postul trupesc și sufletească și bunătatea inimii să ne fie lucrări puse în practică pentru întâmpinarea Învierii Domnului”. La momentul rânduit, Preasfinția Sa a împărțit cu Sfințele Taine credincioșii, tineri și vârstnici, care s-au pregătit pentru aceasta.

Părintele paroh Florea Gomboș a mulțumit Preasfințitului Părinte Emilian pentru slujire și alesul cuvânt de zidire sufletească, precum și pentru binecuvântarea oferită credincioșilor parohiei la începutul Postului cel Mare.

Olimpiada de Religie – etapa locală

Sâmbătă, 17 februarie 2018, în Eparhia Aradului, cu binecuvântarea Înaltpreasfinției Sale Dr. Timotei Seviciu, Arhiepiscop al Aradului, a avut loc etapa locală a Olimpiadei de Religie ortodoxă pentru elevii din cl. VII – XII. Pe raza județului Arad au fost organizate 14 centre de examinare, în cadrul cărora au fost evaluate cunoștințele participanților în domeniul religios de către comisii locale alcătuite din profesori de religie din zonele respective.

La Seminarul Teologic Ortodox Arad au susținut proba un număr de 45 elevi din clasele VII – XII.

Tot în aceeași zi s-a desfășurat și concursul „Lăsați copiii să vină la Mine” destinat elevilor din cl. V – VI, la care au participat 25 concurenți.

Conform regulamentului de concurs, primii opt candidați din fiecare an de studiu, care au obținut minim nota 8,00 s-au calificat la etapa județeană, care va avea loc în data de 3 martie 2018, la Seminarul Teologic Ortodox Arad.

Precizare privind filmările în lăcașurile de cult ale Bisericii Ortodoxe Române

Hotărârea din 15 februarie 2018 a Sfântului Sinod care stabilește că „filmările în lăcașurile de cult vor fi realizate doar cu acordul Centrelor eparhiale și numai în cazurile în care se dorește evidențierea patrimoniului liturgic și arhitectural-istoric al respectivelor Biserici” nu privește înregistrările audio-video făcute de persoane private cu ocazia unor evenimente religioase importante din viața familiei, așa cum sunt Botezul

și Cununia, ci se referă exclusiv la spectacole (teatru, concerte simfonice, operă) și filmări cinematografice.

Hotărârea Sfântului Sinod s-a luat în urma multor sesizări din partea credincioșilor, care înțeleg că lăcașul de cult este un spațiu liturgic sfințit și sfințitor, nu un spațiu civil-secular.

O nouă sărbătoare în calendarul BOR: Cinstirea Sfintei Icoane a Maicii Domnului – Siriaca

Pe lângă înscrierea Sfintei Matrona din Moscova, Calendarul Bisericii Ortodoxe Române din 2019 va fi îmbogățit cu încă o sărbătoare: Cinstirea Sfintei Icoane a Maicii Domnului – Siriaca de la Mănăstirea prahoveană Ghighiu în ziua praznicului Izvorului Tămăduirii.

Totodată, în ședința de joi a Sfântului Sinod au fost aprobate și textele Acatistului și Slujbei Sfintei Icoane a Maicii Domnului – Siriaca.

Icoana Maicii Domnului – Siriaca, pictată pe lemn de santal, datează din secolul al șaisprezecelea și a fost adusă la Mănăstirea Ghighiu în 1958 de PS Vasile Samaha de Serghopolis din Patriarhia Antiohiei și a Întregului Orient.

De-a lungul timpului, numeroși credincioși care s-au rugat Maicii Domnului aducând cinstire icoanei de la Mănăstirea Ghighiu au mărturisit că au primit ajutor grabnic, vindecări și întărire în credință.

O altă icoană a Maicii Domnului a cărei cinstire s-a extins în Biserica Ortodoxă Română este Prodromița de la Muntele Athos, cu ziua de cinstire în 12 iulie.

Icoana Maicii Domnului Prodromița (adică Înaintemergătoarea) este o icoană făcătoare de minuni „nefăcută de mână omenească”, din tezaurul Schitului românesc Sfântul Ioan Botezătorul – Prodromu de la Sfântul Muntele Athos, supranumit Grădina Maicii Domnului.

(Știrile au fost preluate de pe site-urile episcopiaradului.ro și basilica.ro)

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte de onoare: ÎPS. Dr. TIMOTEI SEVICIU, Arhiepiscop al Aradului
Redactori coordonatori: Pr. IOAN TULCAN, Pr. CRISTINEL IOJA
Secretari de redacție: Pr. ADRIAN MURG, Pr. CAIUS CUȚARU,
SORIN GHEORGHE SĂPLĂCAN
Administrație: Pr. FILIPALBU, Pr. LUCIAN FARCAȘIU

Articolele și corespondența se trimit pe adresa redacției:

Str. Academia Teologică, nr. 9, Arad
Tel/Fax: 0257-285.855, calea.mantuirii@yahoo.com
Tipărit la Poudique srl Arad.
ISSN: 1582-1951; Preț: 1 leu
Costul unui abonament este de 50 lei anual.